

**Ierosināta lieta par normu, kas nosaka sociāli apdrošināmās personas
bezdarba gadījumā**

Satversmes tiesas 2. kolēģija 2020. gada 14. jūlijā ierosināja lietu “Par likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 6. panta piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 109. pantam”.

Apstrīdētā norma

Likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 6. panta piektā daļa:

“(5) Papildus šā panta pirmajā daļā minētajām personām apdrošināšanai pret bezdarbu ir pakļautas:

- 1) *(izslēgts ar 26.04.2007. likumu);*
- 2) personas, kuras kopj bērnu, kas nav sasniedzis pusotra gada vecumu un saņem bērna kopšanas pabalstu;
- 3) personas, kuras saņem maternitātes, paternitātes vai slimības pabalstu;
- 4) personas, kuras saņem atlīdzību par adoptējamā bērna aprūpi;
- 5) personas, kuras atrodas attiecīgajā ārvalstī dienesta pienākumus pildoša karavīra laulātā statusā, izņemot gadījumu, kad karavīrs piedalās starptautiskajā operācijā, militārajās mācībās, manevros vai atrodas komandējumā;
- 6) personas, kuras kopj bērnu, kas nav sasniedzis gada vai pusotra gada vecumu, un saņem vecāku pabalstu;
- 7) personas, kuru laulātais (kam piešķirts diplomātiskais rangs saskaņā ar Diplomātiskā un konsulārā dienesta likumu) pilda diplomātisko un konsulāro dienestu ārvalstīs un kuras uzturas attiecīgajā ārvalstī kā diplomātisko un konsulāro dienestu pildošas personas laulātais;

- 8) personas, kuras saņem atlīdzību par audžuģimenes pienākumu pildīšanu;
- 9) personas, kuras uzturas attiecīgajā ārvalstī kā Eirojosta pārstāvja vai sakaru virsnieka laulātais.”

Augstāka juridiska spēka normas

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmais teikums: “Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.”

Satversmes 109. pants: “Ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Augstākās tiesas pieteikuma. Augstākās tiesas izskatīšanā ir administratīvā lieta, kura ierosināta par pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicēja lūdz bezdarbnieka pabalsta piešķiršanu. Saskaņā ar spēkā esošo tiesisko regulējumu darba ņēmējs ir tiesīgs izmantot bērna kopšanas atvaļinājumu līdz pat bērna astoņu gadu vecumam. Tomēr šā atvaļinājuma laikā darba ņēmējs tiek pakļauts apdrošināšanai pret bezdarbu tikai tad, ja bērns vēl nav sasniedzis pusotra gada vecumu.

Augstākā tiesa uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un ir pretrunā arī ar Satversmes 109. pantu. Likumdevējs, pieņemot apstrīdēto normu, neesot ievērojis 91. panta pirmajā teikumā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu. Augstākās tiesas ieskatā tiesiskās vienlīdzības principam neatbilstot situācija, kurā darba ņēmējs, kurš bērna kopšanas atvaļinājumu izvēlas izmantot laikā, kad bērns pārsniedzis

pusotra gada vecumu, netiekot apdrošināts pret bezdarbu. Tādējādi esot liegtas arī Satversmes 109. pantā garantētās tiesības uz sociālo nodrošinājumu bezdarba gadījumā.

Tiesas process

Satversmes tiesa ir uzaicinājusi Saeimu līdz 2020. gada 14. septembrim iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lietas sagatavošanas termiņš ir **2020. gada 14. decembris**. Par lietas izskatīšanas procesa veidu un datumu tiesa lemj pēc lietas sagatavošanas.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas

Sabiedrisko attiecību un
protokola nodaļas vadītāja

Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv,

67830749, 26200580